

Stupavan

ROČNÍK I

číslo 9

INFORMAČNÝ SPRAVODAJ OBCE STUPAVA

Ú V O D

Z N Á R O D N E N I E P R I E M Y S L U

Dňa 25. októbra 1945 bolo slávnostne vyhlásené znárodnenie. Do rúk ľudu prešli banky, peňažníctvo a všetky priemyselné podniky a závody.

Stupavská Cementáreň stala sa vlastníctvom ľudu a ďalšie podniky, ako napr. stolárstvo, konzerváreň, Lesný závod, Sodovkáreň tiež prevzal do rúk ľud.

Vychádzajúc zo zásad Košického vládneho programu, aj miestna organizácia požiadavku znárodnenia uskutočňovala. Znárodnenie priemyslu značne pozdvihlo uvedomenie pracujúceho ľudu. Preukazovalo sa v aktívnej práci a pomoci pri ďalšom zveľaďovaní hospodárstva.

Stupavská buržoázia - živnostníci, obchodníci, špekulanti snažili sa všemožne podkopávať a oslabovať autoritu Miestnej organizácie KSS. Pod rôznymi zámienkami a sľubmi prehovárali robotníkov aby nevstupovali do KSS, ale radšej do Demokratickej strany. Sľubovali im rôzne výnosné zamestnania a pod. Takto sa im podarilo niektorých robotníkov získať na svoju stranu. Ich úsilie bolo však zbytočné. No nikdy neprestali podrývať jednotu nového ľudo-

vo-demokratického zriadenia. Demokratická strana snažila sa využívať všetky možnosti. Získala do svojich radov všetky reakčné živly z bývalých politických strán, ako HSĽS, živnostníckej, agrárnej, aby tak upevnila svoje rady. V pripravovaných voľbách v r. 1946 chcela zvíťaziť a stať sa vedúcou stranou v obci.

Okrem znárodneného priemyslu zostávala stále v pozornosti taktiež konfiškácia majetku po grófovi, cirkevná pôda, ktorú tu zanechali tí, ktorí utiekli v r. 1945 pred socialistickým zriadením.

Blížil sa koniec roku 1945. Sovietski vojaci v septembri odchádzajú zo Stupavy, lúčia sa s priateľmi, ktorých si v obci získali.

Výpis z obecnej kroniky

VIEME ŽIŤ AKO DOBRÍ SUSEDIA ?

V predchádzajúcom príspevku sme naznačili podstatu susedských vzťahov v "hraniciach" medzi vlastníkmi, resp. užívateľmi bezprostredne susediacich nehnuteľností. Na prvý pohľad sa zdá, že ide o pojem bezproblémový, jasný z hľadiska obsahu i vecnosti: hranica medzi niekým, niečím, v niečom a pod. vyjadruje pojem, ktorý súvisí so snahou izolovať, oddeliť jedno od druhého. Zodpovedá teda tendencii k izolácii, vydeľovaniu, definovaniu, metafyzickej metóde a pod.

Na druhej strane nemožno tento pojem chápať výlučne metafyzicky, pretože by takto prijímaný viedol k určitým nepresnostiam. Z hľadiska dialektiky všetko súvisí so všetkým, a preto nemožno ani susedov absolútne oddeliť od seba akoukoľvek hranicou.

Vždy zostáva mnoho čo spája prostredie hranicou oddelených nehnuteľností, a tým i osoby susedov, napr. to je svetlo, t.j. i priamo slnečné žiarenie, vzduch, pôda pod povrchom, voda atď.

Z uvedeného vyplýva, že na pojem o funkciu hranica treba hľadieť komplexne, uvažovať rôznorode, okolnosti v nej obsiahnuté a zároveň určujúce jej poslanie: oddelovať a spájať.

Zdôraznenie hranice plotom, múrou, má nepo-
chybné veľký význam pre oddelenosť a oddeliteľnosť,
pritom súčasne má výrazne i význam spojovací, preto-
že susedské pozemky i spája.

S rozvojom spoločenského života sa zväčšuje neú-
plná funkcia hraníc medzi susedskými pozemkami. Inak
funguje hranica vytýčená v lese, medzi rekreačnými za-
riadeniami a inak v mieste plnej urbanizácie, kde sú
vybudované komplexné inžinierske siete, inak pôsobí
v miestach s malou hustotou obyvateľov /samoty, re-
kreačné chaty a pod./, kde nie sú vybudované komuni-
kácie a inak tam, kde je vysoké sústredenie obyvateľov
s frekventovanými komunikáciami. Nehnutelnosti tvoria
vecnú základňu, bez ktorej by nemohlo dôjsť k suseds-
kým vzťahom, avšak ich ťažiskom a teda i rozhraniče-
ním je vzťah medzi ľuďmi, medzi konkrétnymi susedmi.
Je to interpersonálny vzťah viazaný na vzťah zúčast-
nených k susediacim nehnuteľnosťiam, či už tento pria-
my vzťah spočíva vo vlastníctve alebo v inom užívacom
oprávnení.

Judr. Pinter
právnik OŠM

ČO BY SME MALI VEDIET

Sociálne oddelenie

Pri vstupe do budovy miestneho národného výboru každému padne do oka nápis na dverách: Sociálne oddelenie. Čo sa deje za týmito dverami. Trochu Vás s prácou tohto oddelenia oboznámim.

Jeho hlavnou úlohou je starostlivosť o starého človeka a starostlivosť o rodinu a dieťa. Dalo by sa povedať, že patrí medzi najviac navštevované oddelenia. Prichádzajú sem denno-denne dôchodcovia, ktorí sa zdôverujú so svojimi problémami, žiadajú o pomoc alebo o radu. Prevažne žiadajúci finančnú výpomoc. Niektorí sa nesprávne domnievajú, že peňažnú podporu môže dostať každý dôchodca. Nie je to pravda. Na poskytovanie finančných príspevkov existujú smernice, ktoré nemožno porušiť. Podpora sa môže poskytnúť nepracujúcemu dôchodcovi, ak výška jeho dôchodku je 880,- Kčs. V takomto prípade je potrebné priniesť potvrdenie o dôchodku z pošty. Potvrdenie sa postupuje na schôdzu sociálno-zdravotnej komisie, ktorá zasadá 1 raz do mesiaca. Jej úlohou je prejednávať žiadosti o spomínané finančné príspevky, riešiť problémy spojené so starost-

livostou o dieťa, prejednávateľ porušovanie hygienických zásad a mnohé ďalšie, ktoré sa vyskytnú. Začiatkom roka sa prejednávajú žiadosti o opakované príspevky na nákup potravín. Dôchodcovia, ktorí takýto príspevok poberajú, majú možnosť kúpiť si potraviny v hodnote určenej národným výborom. Podmienky sú také isté, ako u jednorázového finančného príspevku, ale šetrí alimentačnú povinnosť detí dôchodcov, ktorí žiadajú o opakovaný príspevok.

Mnohí dôchodcovia by sa chceli stravovať napr. v Domove dôchodcov. Ide hlavne o osamelých prestárelých občanov, ktorí si sami nevládzu uvariť. Domov dôchodcov nám vyšiel v ústrety a poskytol nám 25 miest na stravovanie. Tento počet nemožno zvýšiť pre veľký počet vlastných stravníkov. Niektorí z týchto dôchodcov dostávajú opakovaný príspevok na stravovanie. To znamená, že národný výbor im hradí časť hodnoty obeda. Takýto príspevok sa môže poskytnúť len za podmienok uvedených pri opakovanom príspevku na nákup potravín.

Domov Dôchodcov v Stupave v spolupráci s Okresným ústavom sociálnych služieb zriadil v Domove dôchodcov hygienické stredisko. Tu sa majú možnosť okúpať dôchodcovia, ktorí nemajú doma kúpeľne, ostrihať nechty a pod. Dozerá na nich pracovníčka ústavu.

Ako vidíte, práca so starými ľuďmi je náročná. Je však

potrebné , aby si každý z nás vážil starého človeka, aby mal k nemu úctu a porozumenie. Veď dnešný bohatý život je dielom jeho práce !

V poslednom čase sa vyskytujú problémy spojené s výchovou detí a zanedbávaním povinností rodičov. Tento a mnoho iných problémov rieši sociálne oddelenie v spolupráci s ONV Bratislava-vidiek, oddelením starostlivosti o deti a rodinu. Takíto rodičia sa predvolajú na komisiu, na ONV Bratislava-vidiek, kde ich poučia o rodičovských povinnostiach. Vo väčšine prípadov náprava nenastane. Je preto potrebné, aby boli deti umiestnané v detských domovoch.

Chcela by som Vám preto pripomenúť, že niet lepšej výchovy, ako je dobrý osobný príklad rodičov, ako je výchova v podmienkach zdravej rodiny, v ktorej vládne láska a vzájomné porozumenie.

Mariana Minarovičová
ref. soc. odd.

DOMOV DŔCHODCOV

Stupavský Domov dôchodcov bol založený v roku 1963. Kedysi staré izby kaštiela premenili sa na užitočné priestory, v ktorých našlo svoj domov 362 starých ľudí. Bývalé sídlo Pálffyovcov zmenilo sa na 125 izieb, 2 ambulancie, 2 spoločenské miestnosti, čítareň, knižnicu, jedáleň, kuchyňu, fajčiareň, práčovňu, krajčírsku dielňu. Počtom obyvateľov je Stupavský Domov dôchodcov najväčším zariadením tohto druhu na Slovensku. O starých občanov sa stará 88 zamestnancov, a treba podotknúť, že starostlivosť je neozaj na vysokej úrovni.

Domov dôchodcov je zariadením pre zdravých starých občanov. No ako pribúdajú človeku roky, tiež sa zhoršuje jeho zdravotný stav. A keďže v Domove dôchodcov žije 76 % ležiacich dôchodcov, o ich zdravotný stav sa stará stály lekár a 47 zdravotných sestier. Týždenne prichádzajú odborní lekári: neurológ, očný lekár, kožný lekár. Nachádza sa tu tiež uzavreté gerontopsychiatrické oddelenie, kde ordinuje psychiatricka.

Obyvatelia Domova dôchodcov si pochvalujú dobrú stravu. Stravovanie zabezpečuje 11 pracovníkov. Každý deň si môžu starí ľudia vybrať z 3 druhov jedál.

A ako opísať každodenný život v tejto budove? Deň sa

Samozrejme začína raňajkami. No nie je to také jednoduché. Sestry majú plné ruky práce, pretože väčšina ľudí je nevládných. Denne roznesú do izieb množstvo raňajok, obedov, večerí. A vždy prichádzajú s úsmevom na tvári, v dobrej nálade. Po raňajkách zdravotná služba prejde všetkými izbami, vypočuje problémy a sťažnosti, zapíše ich do Knihy hlásenia a pomáha ich riešiť. Starí občania si vytvárajú individuálny program. Využívajú knižnicu, čítárňu, spoločenské miestnosti. Väčšina však najradšej sedí v parku, ktorí je veľmi pekne upravený. Malé jazierko lemuje množstvo kríkov, kvetov a stromčekov. Tu prežijú starí obyvatelia Domova dôchodcov väčšiu časť dňa.

Kultúrny život v Domove je tiež veľmi bohatý. Dôchodcovia si vytvárajú vlastný fond kultúrnych potrieb, do ktorého prispieva tiež ONV. Využíva sa na organizovanie mnohých kultúrnych podujatí - koncertov, vystúpení, tiež zájazdov. V tomto roku tvoril 37 000 Kčs. Starí ľudia navštívili České Budejovice, Veverskú Bítýšku a v súčasnosti sa pripravuje zájazd do Luhečovic. Dôchodcovia radi vítajú deti z materských škôl i základnej školy, ktoré prichádzajú vždy so zaujímavým programom.

Za všetky tieto služby platia starí ľudia 690 Kčs. Tí, ktorí majú menší dôchodok, využívajú zdarma čis-

tiareň, kadernícku službu.

Určite ani jeden človek nepomyslí na to, že by mali jeho rodičia dožiť svoj život v Domove d'chodcov. No mnohokrát okolnosti prinútiť využiť túto možnosť. Bývajú tu ľudia, ktorí sú so svojimi deťmi v stálom styku, je medzi nimi dobrý vzťah. No tiež tu žijú ľudia osamelí, ktorým práve milá, usmievavá tvár sestier pomáha zabudnúť. Práca so starými ľuďmi je ťažká, vyžaduje osobitný prístup, pochopenie. A preto ju možno nazvať povoláním alebo poslaním. Poslaním pomôcť, prinsvrátiť chuť do života...

Osvetové stredisko

RÍMSKA STANICA

Na územie dnešného Slovenska prišli Rimania v 1. storočí nášho letopočtu. Osídlili územie okolo stredného toku rieky Dunaj a tu postavili tiež svoje vojenské tábory. Od ústia Moravy po Bratislavu boli na ľavom brehu Dunaja dve stanice, jedna v Bratislave, jedna v Stupave. Rímska stanica v Stupave bola postavená v rokoch 107 - 114 na nízkom výbežku Malých Karpát, označovanom ako Nová Hora. Tento výbežok je na svojom konci označený kótou 210. Rímska stanica sa rozprestierala medzi kótou 210 a dnešnou ulicou 4. apríla. Z pôvodnej stanice zostali časti základného muriva a na niektorých miestach i neporušené dlažby.

O Rímskej stanici sa dozvedáme tiež zo správ z minulosti. Matej Bél, významný učenec svetového mena, spomína ju vo svojej knihe Notitia Hungariae, kde správne určil jej ožiu na návrší nad obcou. Súčasne naznačil, že aj v Meste sú stopy po Rimoch. V roku 1891 sa v Rímskom tábore našli mnohé vzácne predmety - bronzové mince cisárov Hadriána a Décia, strieborná minca cisára Antonia Pia, 23 cm dlhý železný kľúč, črepy barsbarskej keramiky, tehla značky LEG XIII GMV v rozmeroch 46x50 cm.

V súkromnej zbierke dr. Augustína Madera v Stupa-

ve sa nachádza jedna strieborná minca s veľmi dobre viditeľným reliéfom cisárovny Faustíny, ktorú našiel miestny občan Albert Dubenka v roku 1925.

Podľa správy dr. Gnirsa, štátneho konzervátora v Prahe, je na víťaznom stĺpe Marka Aurélia v Ríme z roku 180 v reliéfe zvečnený aj stupavský rímsky tábor. Na začiatku 5. storočia nášho letopočtu Rimania opustili svoje postavenia na strednom toku rieky Dunaj. Odchod súvisel aj so začiatkom pohybu európskych národov, známym ako sťahovanie národov. Odchodom Rimanov z tejto oblasti Európy skončilo sa obdobie rímskeho panstva a nastalo obdobie Slovanov, ktorí sa na tomto území usadili natrvalo. Stupavu Rimania definitívne opustili v roku 488.

Nový výskum sa začal po oslobodení, kedy sa tejto lokalite venovala znovu pozornosť. V čase tohto výskumu sa nepredpokladalo odkryť celý tábor, pretože zaberá 12 parciel poľnohospodárskej pôdy. Na parcele 1790 boli objavené zvyšky muriva, v ktorom bol zistený vápencový tuf, ktorý sa dobýval na blízkej Vrchnej Hore.

Najnovší archeologický výskum prebiehal v rokoch 1940 a 1941, ktorý odkryl nové pohľady do minulosti Stupavy. Objavením nových objektov rímskej architektúry bola na Stupavu upútaná pozornosť, a to nielen zo strany domácich, ale aj zahraničných vedcov.

Dr. Augustín Mader

TENIS V STUPAVE

V septembri roku 1978 zišla sa skupina nadšencov tenisu. Vytvorili prípravný výbor, ktorý sa skladal z týchto členov: Kišoň Jozef, Daráš Anton, Wšifli Jozef, Slezák Ondrej, Maroš Ján, Maroš Viliam. Tento výbor prerokoval otázky spojené s výstavbou tenisových dvorcov. 6. septembra 1978 bola zvolaná ustanovujúca schôdza TJ Tatran Stupava, kde bol zvolený riadny oddielový výbor. Jeho predsedom sa stal s. Maroš Viliam, vyššie uvedení súdruhovia sa stali jeho členmi. O tenis malo vážny záujem 30 občanov Stupavy rôzneho vekového zloženia. Dvorce sa mali vybudovať v miestnosti parku, v lokalite medzi Gaštanovou alejou a Borinskou cestou. S budovaním areálu sa začalo 9. septembra 1978. Po dobre organizovaných brigádach, ktoré sa pravidelne konali každú sobotu i nedeľu, bol dosiahnutý vytúžený cieľ. Tenisové dvorce v Stupave boli slávnostne otvorené 30. mája 1981 na počesť volieb do zastupiteľských orgánov. Slávnostné otvorenie vykonal podpredseda ÚV ČSZTV s. Ernest Demetrovič. A tak nadšenci tenisového športu mali po prvý raz možnosť vychutnať jeho čaro na vlastných dvorcoch.

Výbor tenisového oddielu začal pripravovať svojich

členov na súťažné obdobie roku 79-80. V uvedenej dole bolo prihlásené do súťaže družstvo mužov, ktoré tvorili nasledujúci členovia: Ing. Hergot, Ing. Foltýn, Maroš Viliam, Kojnoková Eva, Čatlošová Alexandra, Domes Vladimír. Družstvo ako nováčik hrávalo na dvorcoch Západoslovenskej správy UZ SOČSTU v Bratislave. V súťaži sa umiestnilo na III. mieste. V súťaži v roku 1980-81 družstvo skončilo opäť na III. mieste.

Neskôr sa začalo tiež s prípravou tenisovej mládeže. Tréningy žiakov viedol Ing. Hergot a s. Domes.

Zúčastňovalo sa ich 40 mladých nadšencov.

6. júla 1981 konalo sa na tenisových dvorcoch po prvý raz v histórii majstrovská stretnutie hráčov TJ Tatran Stupava a TJ Šamorín. Toto stretnutie skončilo víťazstvom Stupavy v pomere 6:5.

V súťažnom roku 1982 bolo do súťaže mestských majstrovstiev prihlásené už i družstvo dorastu, ktorého členmi boli: Maroš Roman, Prokeš Milan, Bulla Róbert, Daráš Róbert. Družstvo skončilo na predposlednom mieste, no poukázalo na to, za aký krátky čas sa dokázalo naučiť tenisovému kumštu. Do súťaže sa tiež prihlásilo družstvo starších žiakov v tomto zložení: Prokeš Ľuboš, Škrovan Vladimír, Mackovič Rastislav, Balážová Ľubica, Marošová Patrícia; a tiež družstvo mladších žiakov v zložení: Hergot Ján, Sloboda Ivan, Husárik Martin,

Marošová Adriana, Marošová Martina. V súťaži, ktorej sa zúčastnilo 7 družstiev, obsadili naše družstvá 5. miesto.

V roku 1983 sa konal po prvý raz turnaj jednotlivcov - mladších žiakov a žiačok. Víťazmi sa stali Herbert Bende zo Slovanu Bratislava a Patrícia Marošová z TJ Tatran Stupava.

Tohoročného turnaja mladších žiakov sa zúčastnilo 42 chlapcov a 24 dievčat. V kategórii chlapcov zvíťazil Čalik Branislav, v kategórii dievčat Khnáková Michaela. Z našich žiakov sa najlepší umiestnila Martina Marošová, ktorá skončila na 8. mieste.

V súčasnej dobe má tréningový oddiel 79 aktívnych i rekreačných členov, 42 žiakov z tohto počtu sa pravidelne stretáva na antukových dvorcoch, kde trénujú pod dozorom svojich trénerov.

V tomto roku začali sme s prípravou najmladšej generácie - " tenisovej prípravky ". Preto privítame každého záujemcu vo veku od 7 do 12 rokov.

Záverom by som chcel zdôrazniť, že tenis je šport, ktorý sa hrá bez rozdielu pohlavia do neobmedzeného veku.

Viliam M a r o š

Z kalendára záhradkára na mesiac o k t ó b e r

Čo sme nestihli urobiť v septembri, to urobíme teraz.

- Niektoré sorty jabĺk a hrušiek pre zimné obdobie oberáme už v prvej plovici mesiaca, ako napr. Golden Delicious, iné, ako napr. Ontario znesú aj slabšie mrazy.
- Pred oberaním napadnuté ovocie postriekame proti hnilobe 1 % roztokom hypermanganu.
- Vytriedené ovocie uložíme do vybielených priestorov, alebo do igelitových sáčkov po 3-5 kg, ale sáčky prepichnete.
- Stromky presádzame len po opade lístia, režeme ich až na jar.
- Chryzantémy chránime pred mrazom. Podľa potreby zatienením urýchlujeme a osvetlovaním spomaľujeme ich kvitnutie.
- V druhej polovici mesiaca vysádzame cesnak/ do hĺbky 4 - 6 cm/.

- Vysievame petržlen, mrkvu a iné dlhoklíčiace semená.
- Trávník pokosíme nakrátko a vyhrabeme.
- V záhradke urobíme veľké upratovanie. Nahrubo pokopeme pre jarnú výsadbu.
- Upravujeme hroby, aby výzdoba vydržala čo najdlhšie. Osvedčujú sa najmä sirôtky, klinčeky, primulky a podobne. Najvkusnejšia úprava je jednoduchá. Rezané kvety / chryzantém, ruží a peď./ majú viac predností pred kvetmi v kvetináčoch.

Emil H r m o

ZO SZZ

KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO - KINO

o k t ó b e r 1984

- 2.10. NEBEZPEČNÁ HRA - sov. film, kl. mp
mládeži přístupný, +2,-
-
- 5.10. S TEBOU MA BAVÍ SVET - čsl. film, kl. mp
mládeži přístupný, +2,-
-
- 9.10. ZLATOKOPOVIA Z ARKANSASU - nsr šup, mp
mládeži přístupný, +1,-
-
- 12.10. PALÁC VPAKOV -- kan. mn kl
mládeži neprístupný, +2,-
-
- 16.10. VÝLET DO MLADOSTI - slov. film, kl. mp
mládeži přístupný, +2,-
-
- 19.10. ŽIVOT IDE ĎALEJ - frn film kl mn
mládeži neprístupný, +2,-
-
- 23.10. SKUŠKA LÁSKY - juh. film, kl. mn
mládeži neprístupný +1,-
-
- 26.10. OLOVENÁ DOBA - nsr film, kl mp
mládeži přístupný +2,-
-
- 30.10. ČA-ČA-ČA - meř. film, kl mn
mládeži neprístupný, +1
-

Mládežnícke filmy:

7.10. POVIEME SI TO NABUDÚCE LETO - čsl. film, kl+1

14.10. STRETNUTIE PO BOROCH - rum. film, kl+1,--

21.10. POMSTÁ RUŽ VĚHO PANTERA - ang. film šup, +1,--

28.10. DOM POD HORÚCÍM SLNKOM - sov. film, šup +1,--

Detské filmy:

7.10. MEDVEDÍCI S PRIATEĽMI - pol. film, kl

14.10. BOL RAZ JEDEEN KRAĽ - čsl. film, kl

21.10. CIRKUS V CIRKUSE - čsl. film, kl

28.10. MOSTÍK ODVAHY - sov. film, šup

POZOR POZOR !!!

Od oktobra je začiatok večerných kinopredstavení už
od 19,30 hodiny.

O B S A H

1. Úvod.....str. 1
2. Vieme žiť ako dobrí susedia ?.....str. 3
3. Čo by sme mali vedieťstr. 5
4. Domov dôchodcov.....str. 8
5. Rímska stanica.....str.11
6. Tenis v Stupave.....str.13
7. Z kalendára záhradkára.....str.16
8. Kino.....str.18

Redakčná rada: Ing. Osvald Arpád (predseda), Vladimír Mencl, Dr. Rácová Anna, Ing. Paulík Dušan, Jaderková Božena, Ladislav Kudijovský, Daráš Jozef, Puškáč Miroslav.

Vydalo Miestne osvetové stredisko v Stupave.

Povolené ONV Bratislava-vidiek - odb.kult. pod. čís. Kult.3-15/III-1984.

